

Maahanmuuttajataustaisten perheiden toiveita uudelle perhekeskukselle

Cihan Inan, Helena Haltsonen, Zheela Palani

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Maahanmuuttajataustaisten perheiden toiveita uudelle perhekeskukselle

Cihan Inan, Helena Haltsonen, Zheela Palani
Terveystenhoitaja- ja sairaanhoitajakoulutus
Opinnäytetyö
Huhtikuu 2020

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa kooste maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden toiveista uudelle perhekeskukselle. Kysely toteutettiin keväällä 2020. Kyselytutkimuksen kysymykset oli laadittu etukäteen Laurea-ammattikorkeakoulun lehtorin ja Espoon kaupungin ylihoitajan kesken. Tavoitteena oli selvittää palveluita ja sähköisiä palveluita, joita perheet toivoisivat perhekeskuksen tarjoavan. Tavoitteena oli myös selvittää tilatoiveet sekä toiveita moniammatillisista asiantuntijoista.

Suomi otti käyttöön perhekeskustoimintamallin vuonna 2002. Perhekeskuksen tarkoituksena on edistää perheiden ja lasten terveyttä ja hyvinvointia. Perhekeskus mahdollistaa vertais-tuen ja yhteisöllisyyden vahvistamista.

Opinnäytetyön tutkimusote oli kvalitatiivinen. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta, jossa oli avoimia kysymyksiä. Kysely toteutettiin verkossa ja vastauksia saatiin kolmekymmentä. Kohderyhmänä toimii maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet, joita löytyi lähipiiristä, tuttujen keskuudesta sekä sosiaalisen median ryhmistä. Kyselylomake käännettiin myös viron kielelle, lähestyäkseen vironkielisiä maahanmuuttajataustaisia lapsiperheitä.

Analysoitaessa ainestoa nousi selkeästi esiin, että maahanmuuttajataustaiset perheet toivoivat uuden perhekeskuksen olevan kutsuva ja kodinomainen. Perheet toivoivat palveluiden saannin olevan helppoa, yksinkertaista ja mahdollisesti omalla äidinkielellään. Maahanmuuttajataustaisten perheiden mielestä sähköisten palveluiden kuului olla yksinkertaisia ja helppoja. Asiantuntijoiden suhteen maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet kokivat sosiaalityöntekijöiden ja erilaisten terapeuttien palveluista olevan hyötyä.

Opinnäytetyössä kyselylomakkeen kysymyksiin vastaaminen saattoi tuntua työläältä ja kysymyksiä saatettiin ymmärtää eri tavalla kuin kysyjä oli alun perin tarkoittanut. Tutkielmassa nousi esille perheiden tietämättömyys perhekeskuksen toimintaa kohtaan. Opinnäytetyötä voitaisiin jatkaa toiminnallisena tai määrällisenä.

Asiasanat: Perhekeskus, moniammatillisuus, sähköiset palvelut, maahanmuuttajat, kyselytutkimus

Cihan Inan, Helena Haltsonen, Zheela Palani

Wishes for a new family centre by families with immigrant background

Year

2020

Pages

36

The purpose of the thesis was to produce a summary of the wishes and needs of families with children with an immigrant background for the new family center. The survey was conducted in the spring of 2020. The survey questions were prepared in advance by a lecturer at Laurea University of Applied Sciences and the head nurse of the City of Espoo nursing center. The aim was to find out the services and electronic services that families would like the family center to offer. The aim was also to find out the wishes for facilities as well as for multiprofessional experts.

Finland introduced the family center operating model in 2002. The purpose of the family center is to promote the health and well-being of families and children. The family center makes it possible to strengthen peer support and the sense of community.

The research approach of the thesis was qualitative. A questionnaire with open questions was used as the data collection method. The survey was conducted online and thirty responses were received. The target group was families with an immigrant background, who were found in the immediate family, among acquaintances and on social media groups. The questionnaire was also translated into Estonian in order to approach Estonian-speaking families.

When analyzing the responses, it became clear that people with an immigrant background wanted the new family center to be welcoming and cozy. Families wanted access to services to be easy, simple and possibly in their native language. Families with immigrant background think that e-services should be simple, easy and fast. In terms of experts, families with immigrant background felt that the services of social workers and various therapists were beneficial.

In the thesis, answering the questions might seem laborious and the questions might have been understood differently from what was originally intended. The study highlighted the lack of knowledge about the activities of the family center. The thesis could be continued functionally or quantitatively.

Keywords: family center, multiprofessionalism, electronic services, immigrants, survey

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Teoreettiset ja käsitteelliset lähtökohdat.....	7
2.1	Perhekeskukset	7
2.1.1	Perhekeskusten toiminta	7
2.1.2	Moniammatillinen asiantuntijuus perhekeskuksessa	8
2.1.3	Sähköiset palvelut	8
2.2	Maahanmuuttajuus.....	10
2.2.1	Määritelmät ja käsitteet	10
2.2.2	Maahanmuuttajataustaisten määrä Suomessa	11
2.2.3	Espoon siirtyminen perhekeskusmalleihin	12
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	13
4	Tutkimusmenetelmät	14
4.1	Avoin kyselytutkimus	14
4.2	Kyselyn toteutus.....	15
5	Tutkimustulokset	16
5.1	Tilatoiveet.....	17
5.2	Sähköisiin palveluihin liittyviä toiveita	19
5.3	Palvelutoiveita perhekeskukselle	20
5.4	Toiveita moniammatillisista asiantuntijoista	21
6	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	22
7	Tulosten tarkastelu ja pohdinta.....	23
8	Kehittämissuhteet ja jatkotutkimusaiheet.....	25
	Lähteet	26
	Kuviot.....	30
	Liitteet	31

1 Johdanto

Hyvinvointivaltiona Suomea on pidetty pohjoismaiden perhepoliittisen mallin jäsenenä (Bradshaw & Hatland, 2006; Korpi, 2000), jolle on ominaista suhteellisen korkea perheystävällinen politiikka (Forssén et al., 2008). (Nyby, Nygård, Autto, Kuisma & Blum 2018, 568.)

Perhekeskustoimintamalli sai alkunsa Ruotsissa vuonna 1996. Suomeen perhekeskustoimintamalli rantautui vuonna 2002, kun Espoon kaupunki ja Diakonia ammattikorkeakoulu yhteistyönä alkoivat kehittää ja uudistaa neuvolan perhevalmennusta. (Halme, Kekkonen & Perälä 2012, 17-18.)

Perhekeskuksen monipuoliset ja ammatilliset palvelut edistävät perheiden ja lasten terveyttä, hyvinvointia, kasvua sekä kehitystä. Perhekeskus tarjoaa varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Perhekeskus tekee yhteistyötä kuntien ja kuntayhtymien sekä järjestöjen ja seurakuntien kanssa tarjoten niiden palveluita ja toimintaa. (Perhekeskus 2020.)

Espoon keskustaan on suunnitteilla uusi perhekeskus, jonka tarkoituksena on valmistua vuonna 2021. Uuden perhekeskuksen ideana on että, perheet saisivat erilaisia palveluja saman katon alta. (Aalto 2020.) Maahanmuuttajataustaiset perheet ovat Espoossa muiden kaupunkilaisten kanssa yhdenvertaisessa asemassa. (Monikulttuurisuusohjelma 2009-2012.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa kooste maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden toiveista ja tarpeista uutta perhekeskusta varten. Tavoitteena selvittää, palveluita ja asioita, joita perheet toivoisivat perhekeskuksen tarjoavan. Selvittää sitä millaiset palvelut ovat nykyisin vaikeita käyttää ja tavoittaa. Lisäksi tavoitteena oli saada tietoa siitä, millaisia toiveita perheillä on perhekeskuksen rakenteelle tilojen suhteen. Tavoitteena oli selvittää, millaisia asiantuntija palveluita lapsiperheet kokevat tarvitsevänsä. Tavoitteena oli myös selvittää perheiden sähköisten palveluiden käyttämistä ja niiden kehittämistoiveita.

2 Teoreettiset ja käsitteelliset lähtökohdat

2.1 Perhekeskukset

Perhekeskustoiminta on aloitettu Ruotsissa vuonna 1996. Ruotsissa valtakunnallisen lapsi- ja perhepalvelujen verkostotapaamisessa tultiin siihen tulokseen, että pienten lasten vanhemmat tarvitsevat kohtaamispaikan, josta saavat asiantuntevia neuvoja. Tästä eteenpäin perhekeskuksen toiminta on laajentunut ja myös Suomessa alettiin kehittämään perhekeskustoimintamallia. Vuonna 2002 Espoon kaupunki ja Diakonia-ammattikorkeakoulu alkoivat yhteistyössä uudistaa neuvolan perhevalmennusta Leksandin mallin mukaisesti. (Halme ym. 2012, 17-18.)

Leksandin malli sai alkunsa Ruotsissa Leksandin kunnassa. Leksandin mallin periaatteena ja tavoitteena on se, että vanhempien ja lasten suhdetta ja yhteyttä vahvistetaan ja parannetaan perhevalmennuksella ja pienryhmätoiminnalla. Keinoina käytetään erilaisia vertaistukiryhmiä, joissa sekä vanhemmat että lapset pääsevät verkostoitumaan sosiaalisesti. Tämän tapaiset tukiryhmät edesauttavat vanhempien ja lasten terveellistä suhdetta ja samaan aikaan he pääsevät osallistumaan yhteisölliseen toteutustapaan. (Lastenneuvolaopas 2004.)

Perhekeskus tarkoittaa verkostoa, joka on lapsille ja perheille suunnattujen palveluiden kokonaisuus. Palvelujen kokonaisuudella tarkoitetaan, että palvelut ovat kohdistettuja juuri kohderyhmille eli lapsille ja perheille. Palvelut löytyvät yleensä saman katon alta, josta kohderyhmä voi saada kaikki tarvitsemansa palvelut. Perhekeskuksen tavoite on muun muassa tarjota lapsille ja perheille hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palveluita sekä edistää kasvua ja kehitystä ja antaa tukea varhaiselle tuelle ja hoidolle. (Perhekeskuksen johtamisen käsikirja 2018.)

Perhekeskustoimintaa on Suomen ja Ruotsin lisäksi myös muun muassa Isossa-Britanniassa. Isossa-Britanniassa perhekeskustoimintaa pyritään pitämään mahdollisimman lähellä lapsiperheitä. Perhekeskuksista saa lisäapua sekä tukea tilanteissa, joissa tarvitaan apua ongelmaratkaisussa. Ison-Britannian perhekeskukset tekevät yhteistyötä muun muassa koulujen, paikallisten toimijoiden sekä vapaaehtoisten kanssa. (Surrey County Council 2020.)

2.1.1 Perhekeskusten toiminta

Perhekeskusten yksi tärkeimmistä periaatteista on se, että tiedostetaan, että perheitä on erilaisia eri taustoista tulevia. Tämän periaatteen pohjalta jokainen perhe saa tarvitsemaansa tukea sekä apua perheen yksilöllisyys huomioiden. Tärkeää on, että perhekeskusten palvelut ja alan ammattilaiset antavat tukea ja tilaa perheiden monimuotoisuudelle, monikulttuurisuudelle ja vanhemmuudelle sekä tukevat perheiden voimavaroja ja osallistuvuutta. Perhekeskuksessa on tarjolla eri toimijoiden palveluita, kuten kaupungin, seurakuntien sekä

vapaaehtoistoimijoiden palvelut, jotta jokainen lapsiperhe saa perheelleen tarvitsemaansa asiantuntevaa tukea ja ohjausta nopeasti sekä joustavasti. (Perhekeskustoimintamalli 2018.)

Perhekeskuksen tavoite on toimia lähipalveluperiaatteella. Lähipalveluperiaatteella tarkoitetaan sitä, että palvelut ovat lähellä ja toimii matalan kynnyksen kohtaamispaikkana. Palvelut jakaantuvat kotiin tarvittaessa sekä toimivat perheiden ja lasten arkiympäristössä tai arkiympäristön lähettyvillä. Perhekeskus toimii hyvällä sijainnilla lähellä toimivien kulku- ja liikenneyhteyksien lähettyvillä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2020.)

2.1.2 Moniammatillinen asiantuntijuus perhekeskuksessa

Perhekeskuksessa toimii äitiys- ja lastenneuvola sekä ehkäisyneuvola. Näissä neuvoloissa on tarjolla muun muassa terveydenhoitajan, kättilön sekä lääkärin palvelut. Tämän lisäksi perhekeskusten palveluihin kuuluvat lapsiperheiden perhetyö ja kotipalvelu, kasvatusta- ja perheneuvolan psykologin ja sosiaalityöntekijän palvelut, lastenvalvojien palvelut, lapsiperheiden sosiaalityö, erikoisairaanhoidon asiantuntemusta ja lastensuojelun tukea, avointen kohtaamispaikkojen toimintaa. Näiden palvelujen lisäksi myös puhe-, toiminta- ja fysioterapeutin sekä toimintaterapeutin palvelut kuuluvat perhekeskukseen. Perhekeskuksessa on sähköisiä palveluita, joiden kautta voidaan esimerkiksi varata aikaa yllä mainittuihin palveluihin. Näiden lisäksi perhekeskus kokoaa muita tärkeitä palveluja yhteen, jotta palvelut olisivat helposti saatavilla. Muita palveluita ovat muun muassa järjestöjen ja seurakuntien palvelut ja toiminnat. Perhekeskus myös verkostoi kuntien ja kuntayhtymien palvelut ja toiminnat. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

Palvelukeskuksen palvelujen tarjonta on laaja ja siinä otetaan lapsiperheiden elämänvaiheet sekä tarpeet huomioon. Perhekeskusten moniammatilliseen tiimiin kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, kuten terveydenhoitajia, sairaanhoitajia, lääkäreitä, sosiaalityöntekijöitä, fysioterapeutteja, toimintaterapeutteja sekä ravitsemusterapeutteja. Näiden lisäksi perhekeskusten moniammatilliseen tiimiin kuuluu vapaaehtoistoiminnan vapaaehtoistyöntekijät sekä seurakunnan ja muiden järjestöjen työntekijät. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

2.1.3 Sähköiset palvelut

Sähköisten palvelujen kehittäminen on nähty tärkeäksi osaksi perhekeskusmallia. Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman yksi keskeisistä tavoitteista on perhekeskusmallin levittäminen Suomen kaikkiiin maakuntiin, ja tässä sähköisellä perhekeskuksella on tärkeä rooli. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018, 203.)

Helsingissä tavoitteena on sähköisten palveluiden avulla saavuttaa ympärivuorokautinen mahdollisuus perhekeskuksen palveluille. Tällä hetkellä perhekeskuksissa on käytössä Chat-palvelu. Chat-palvelussa voi kysyä mieltä askarruttavista asioista, pyytää neuvoa perhekeskukseen liittyvistä asioista, esimerkiksi ajanvarauksista. Chat-palvelu toimii anonyyminä ja se on avoinna ma-pe klo 8-14. Tulevaisuudessa Chat-palveluun suunnitellaan tunnistautumismahdollisuutta, jolloin asiakas voi esimerkiksi varata vastaanottoajan Chattiin. (Björklund 2019.)

Sodankylän perhekeskus on ottanut käyttöön sähköisenä palveluna Chat-palvelun. Sen avulla asiakas voi matalalla kynnyksellä ottaa yhteyttä perhekeskukseen ja keskustella perheiden palveluista. Perheiden palveluina ovat muun muassa terveys-, perhe-, sekä kasvatusneuvontaa, sosiaalityötä, mielenterveys- ja päihdepalveluja. Chattiin pääsee siirtymään Sodankylän perhekeskuksen verkkosivuilta kätevästi. (Sodankylän perhekeskus 2019.)

Sodankylän perhekeskuksella on myös Hae apua -neuvontapalvelu. Hae apua -neuvontapalvelun kautta asiakas voi pyytää apua, tukea tai kysyä neuvoa kaikkina vuorokaudenaikoina. Neuvontapalvelussa on sähköinen lomake, johon asiakas voi jättää yhteystiedot sekä kirjoittaa asiansa ja päivystysvuorossa oleva palveluohjaaja ottaa yhteyttä kolmen arkipäivän sisällä. (Sodankylän perhekeskus 2019.)

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollossa on monia perhekeskuksia, joissa on käytössä sähköisiä palveluita. Sähköisiä palveluita on muun muassa Hyvinvoinnin palvelutarjotin. Tämän avulla asiakkaalle annetaan tilaisuus valita palvelu sekä tämän kautta yritykset ja järjestöt saavat maksuttoman markkinointipaikan. Palvelutarjottimesta voidaan anonyymisti hakea tietoa esimerkiksi ravinnosta, hyvinvoinnista, joukkoliikenteestä, vanhemmuudesta, lapsen kehityksestä ja seurannasta sekä miten toimia, jos lapsi sairastuu. Palvelutarjottimessa voi myös varata ja arvioida julkisten, yritysten ja järjestöjen tuottamia lähipalveluita. Palvelutarjottimesta näkee myös palvelun hintaan vaikuttavia asioita. (Kainuun sote 2018.)

International House Helsinki (IHH) on maahanmuuttajille suunnattu sähköinen palvelu. International House Helsingin palveluun kuuluu tarjota maahanmuuttajille neuvonta- ja viranomaispalveluita kätevästi yhdestä paikasta. Asiakas voi hoitaa kerralla esimerkiksi väestörekisterimerkinnot, henkilötunnuksen, verokorttiasiat sekä saada apua ja tukea Kela-kortin hankkimiseen ja työnhakuun. International House Helsinki tarjoaa myös sähköisiä palveluita, joihin saa tukea verkkosivuilla sähköisestä itsepalvelutyökalusta. Tämän avulla asiakas löytää oikeat viranomaiset ja ohjeistukset. (Helsingin kaupunki 2019.)

Espoon kaupungin verkkosivuilla on maahanmuuttajille suunnattuja sähköisiä palveluita. Palvelut ovat enimmäkseen tietoa ja neuvoa antavia infopaketteja. Informaatiota on muun

muassa neuvonnasta, kielen opetuksesta työstä sekä vapaa-ajanvietosta. (Espoon kaupunki 2020.)

2.2 Maahanmuuttajuus

Suomi on Multiculturalismi Policy Indexin perusteella vuonna 2010 yksi Euroopan multikulturalistisin maa. Multikulturalismilla tarkoitetaan sitä, kun yhteiskunta tunnustaa kansansa etnisen sekä kulttuurillisen monimuotoisuuden arvostaen ja tukien sen moninaisuutta sekä pyrkii säilyttämään sitä erilaisilla menettelytavoilla. (Erilaisuuksien Suomi 2013, 115-118.)

2.2.1 Määritelmät ja käsitteet

Käsitteet maahanmuuttajista, ulkomaalaisista, vieraskielisistä, siirtolaisuudesta maahanmuuttajataustaisuudesta on Suomessa hyvin sekava ja se on tuottanut vaikeuksia myös väestötilastointiin. Maahanmuuttajista halutaan tietoa, mutta välillä kysyjälläkin vaikeuksia, keitä hän sillä tarkoittaa. (Rapo 2011.) Maahanmuuttajia tarkasteltaessa on tärkeä käyttää oikeaa käsitteen määrittelyä.

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on muuttanut maasta toiseen. Syy maahanmuutolle voi olla perhesyyt, opiskelu, työ tai pakolaisuus, joka johtuu lähtömaasta. (Käsitteet 2018.)

Ulkomaalaisuudella viitataan henkilöön, joka ei ole Suomen kansalainen. (Käsitteet 2018.)

Pakolainen on ulkomaalainen henkilö, joka lähtee omasta maastaan koska pelkää joutuvansa vainotuksi uskonnon, alkuperän, kansallisuuden tai tiettyyn ryhmään kuulumisen tai mielipiteen takia. UNHCR (The UN Refugee Agency) voi tunnustaa myös ulkomaalaisen pakolaiseksi. Pakolainen voi olla myös henkilö, jolle valtio antaa turvapaikan. (Käsitteet 2018.)

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan sellaista henkilöä, joka hakee turvapaikkaa vieraasta valtiosta perustuen kansainväliseen suojeluun tarpeeseen. (Käsitteet 2018.)

Vieraskielinen henkilö on henkilö, jonka äidinkieli Suomessa on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. (Tilastokeskus 2020a.)

Maahanmuuttajataustainen/ulkomaalaistaustainen henkilö on henkilö, jonka vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla tai tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Maahanmuuttajataustainen voi olla myös henkilö, joka on syntynyt muualla kuin Suomessa. (Käsitteet 2018.)

Opinnäytetyössämme keskityimme maahanmuuttajataustaisiin. Tutkiessa maahanmuuttaja käsitettä ja määritelmää huomasimme, että käsitettä kuvaillaan eri tavalla tunnetuissa luotettavissa lähteissä. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (Käsitteet 2018.) sekä Tilastokeskuksen (2020b) mukaan ulkomaalaistaustaisella henkilöllä viitataan henkilöön, jonka ainoa tiedossa oleva vanhempi tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla.

Miettisen (2020) mielestä maahanmuuttaja on henkilö, joka on tullut ulkomailta Suomeen ja jonka pyrkimyksenä on asua Suomessa pitkään. Sillä myös tarkoitetaan henkilöä, joka on syntynyt Suomessa ja jonka isä ja äiti on muualta tai jompikumpi vanhemmista on muualta. Henkilöä, joka on syntynyt Suomessa ja jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on ulkomaalainen, kutsutaan myös niin sanotusti toisen sukupolven maahanmuuttajaksi.

Helsingin kaupungin (2019) mukaan ulkomaalaistaustainen käsite selittyy ensimmäisen sukupolven ja toisen sukupolven ulkomaalaistaustaisilla. Ensimmäinen sukupolvi on syntynyt ulkomailla ja toinen sukupolvi on syntynyt Suomessa.

Tilastokeskuksen (2020b) mukaan henkilö on suomalaistaustainen, jos jompikumpi vanhemmista on syntynyt Suomessa.

2.2.2 Maahanmuuttajataustaisten määrä Suomessa

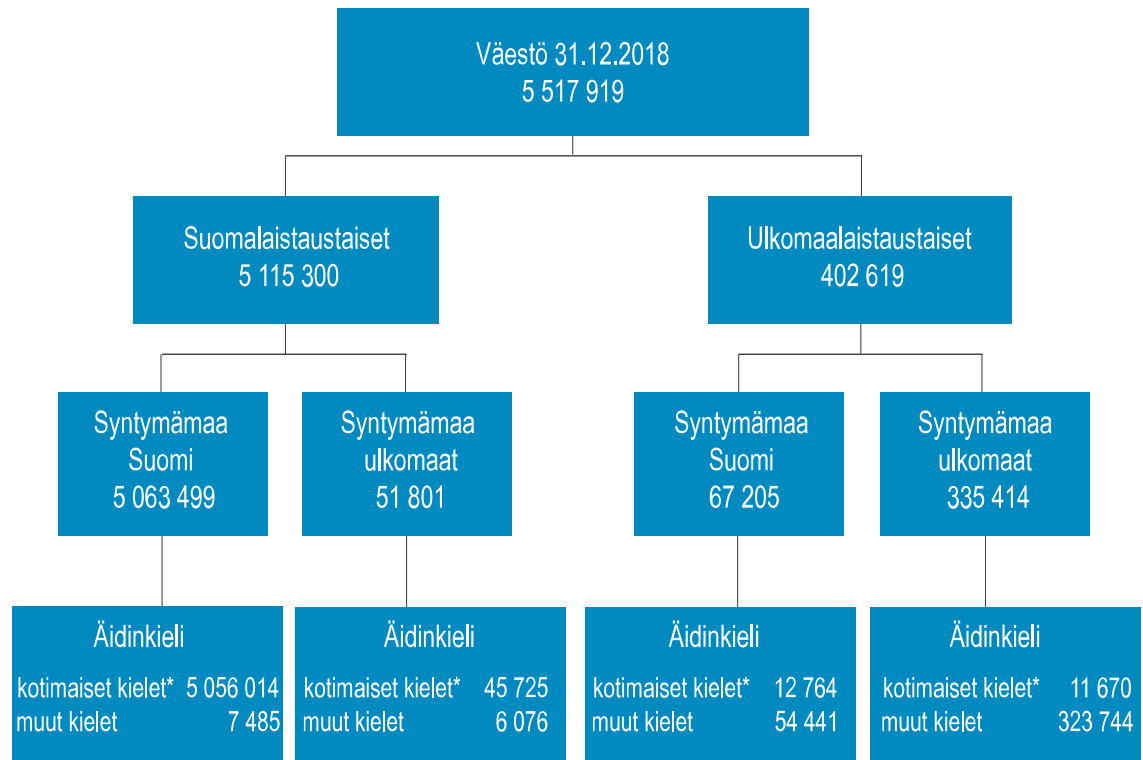
Suomi toimii maastamuuttomaana 1980-luvulle saakka, Suomesta lähdettiin muualle työn takia. 1980-luvun jälkeen tilanne muuttui ja muuttomaan sijaan Suomi muuttui maaksi, jossa yleistyi perheenyhdistäminen sekä pakolaisuus. 1990-luvulla Suomeen muutti joka vuosi noin 13 000 henkilöä muualta. Ulkomaalaisten määrä kuitenkin lähti kasvamaan 2000-luvulla, noin 30 000 maahanmuuttajaa tuli Suomeen joka vuosi. Vaikka Suomen tilanne maahanmuuttajien suhteen oli hyvin nousussa, silti maahanmuuttajien määrä oli alhainen Euroopan muihin läntisiin maihin verrattuna. Suomessa asuu vähiten maahanmuuttajia, kun verrataan Suomea muihin Euroopan läntisiin maihin. (Väestöliitto 2020.)

Tilastokeskuksen (2020b) Suomen kansasta seitsemän prosenttia oli maahanmuuttajataustaisia vuonna 2018 eli noin 402 619 henkilöä. Maahanmuuttajataustaiset ovat jakautuneet eri puolille Suomea. Kuitenkin Ahvenanmaalla heitä on eniten n. 15,5 %. Toiseksi suurimmaksi maakuntaluokaksi on tilastoitu Uusimaa, jossa asuu 13,5 % maahanmuuttajataustaisista. Varsinais-Suomessa ja Pohjanmaalla maahanmuuttajataustaisia on melkein saman verran. Varsinais-Suomessa 7,4% ja Pohjanmaalla 7,3%. Maakunnista Etelä-Pohjanmaalla on vähiten maahanmuuttajataustaisia eli 2,3%.

Helsinki oli kuntana 1990-luvulla maahanmuuton ensimmäinen kohde ja sieltä sijoitettiin tai haettiin muihin kuntiin. Vuonna 2018 Helsingissä ulkomaalistaustaisten osuus oli

16 % kaupungin väestöstä. Espoossa ulkomaalaistaustaisten määrä oli prosentin korkeampi eli 17%. Eniten maahanmuuttajataustaisia oli Föglössä, heitä oli 21,5%. Toiseksi eniten oli Vantaan kaupungissa, jossa oli 19,3 %. (Tilastokeskus 2020b.)

Väestö syntyperän, syntymämaan ja kielen mukaan 2018

*Kotimaiset kielet = suomi, ruotsi, saame

Tilastokeskus / Väestörakenne

Kuvio 1: Väestörakenne (Tilastokeskus 2020c).

2.2.3 Espoon siirtyminen perhekeskumalleihin

Espoon keskustaan suunnitellaan uutta perhekeskusta, jonka tarkoituksena on valmistua vuonna 2021. Uuden perhekeskuksen ideana on että, perheet saisivat erilaisia palveluja saman katon alta. Uuteen perhekeskukseen siirtyvät kolme neuvola mm. Suvela, Espoon keskus ja Kiltakallio. Sen lisäksi siirtyvät perheneuvola, perhesosiaalityö, lasten kuntoutuspalvelut, lastensuojelu ja perheoikeudelliset palvelut. Perhekeskuksessa odotetaan hoituvan päivässä 400 asiakaskäyntiä, työntekijöiden määrä on noin 230. (Aalto 2020.) Maahanmuuttajataustaiset perheet ovat Espoossa muiden kaupunkilaisten kanssa yhdenvertaisessa asemassa. (Monikulttuurisuusohjelma 2009-2012.)

Uuden perhekeskuksen tavoitteena on varhaisen tuen mahdollistaminen, toteaa Riihola (2019). Pyritään tunnistamaan perheiden ongelmat ja puuttumaan ongelmiin ripeästi. Ongelmat yritetään ratkaista ilman, että perheet joutuisivat hakemaan apua muualta. Pyritään siihen, että edistetään perheiden hyvinvointia. Espoo pyrkii pysäyttämään kehityskulut puuttamalla lasten ja nuorten mielenterveysongelmiin, lisäämällä psykiatrisia palveluja. Perhekeskuksen tarkoituksena on tuoda lapsiperheille käyttöön kotipalvelu.

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa kooste maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden toiveista ja tarpeista uutta perhekeskusta varten. Tavoitteena oli saada selville, millaisessa rakennuksessa perhekeskus olisi ja millainen sen pitäisi olla, jotta se olisi kutsuva. Minkälaiset tilat ja avoimet palvelut heitä houkuttelisivat?

Tärkeätä oli saada esille lapsiperheiden mielipiteitä ja ideoita perhekeskuksen palveluiden luomiseen. Opinnäytetyössä selvitettiin palveluita ja asioita, joita perheet toivoivat perhekeskuksen käsittelevän tai palveluita, joista saisi tukea sekä apua. Selvitettävänä oli myös moniammatillisen tiimin tärkeys. Millaisista asiantuntijoista perheet hyötyisivät ja saisivat tarvitsemaansa apua?

Tavoitteena oli myös selvittää perheiden sähköisten palveluiden käyttämisestä ja sen tarpeesta. Toivovatko perheet etäpalveluita vai olisiko rakennus mieluummin yhtenäinen, jossa tapaisi muitakin kasvotusten? Tavoitteena oli, että aineistosta tulisi mahdollisimman kattava ja pyrkimyksenä tuoda laajasti esille kohderyhmän ajatuksia. Kysymykset olivat koottu kyselylomakkeelle, jolla selvitimme perheiden tarpeita ja toivomuksia perhekeskuksen palveluiden luomiseen. Kyselylomakkeen saatekirjeessä tuli selville perhekeskuksen tarkoitus, jonka jälkeen ohjattiin vastaamaan kysymyksiin.

Monet maahanmuuttajataustaiset perheet eivät osaa suomea hyvin tai ymmärrys on puutteellista. Sen ratkaisemiseksi kyselylomake (Liite 2) käännettiin viroksi, jotta vastaajat saivat vastata omalla äidinkielellään kysymyksiin välttääkseen väärinkäsityksiä.

4 Tutkimusmenetelmät

4.1 Avoin kyselytutkimus

Opinnäytetyön tutkimusote oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa vastaajat olisivat hyötynet aikaisemmasta tiedosta tai kokemuksesta tutkittavasta aiheesta, jotta perheet olisivat pystyneet vastaamaan kyselylomakkeessa esitettyihin kysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 92.) Laadullisessa tutkimuksessa piti ottaa huomioon havaintojen teoriapitoisuus. Havaintojen teoriapitoisuus kertoi sen, minkälainen käsitys yksilöillä oli tästä tietystä ilmiöstä, millainen painoarvo ilmiölle oli annettu, minkälaisia tutkimusvälineitä tutkimuksessa oli käytetty ja olivatko ne vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin millä tavoin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 19-20.) Tärkeänä oli saada maahanmuuttajataustaisilta lapsiperheiltä toiveita perhekeskuksen palveluiden suhteen. Kyselylomakkeen (Liite 1) avoimilla kysymyksillä pyrittiin selvittämään lapsiperheiden toiveita ja tarpeita perusteellisesti perhekeskusta varten, joita koettiin tarpeelliseksi ja hyödylliseksi. Opinnäytetyössä aineistokeruumenetelmänä käytettiin kyselyä, jolloin kaikille esitettiin samat kysymykset samassa järjestyksessä.

Avoimella kyselytutkimuksella pystyttiin keräämään tietoa lapsiperheiden mielipiteistä ja toiveista. Tämä oli tärkeä tapa kerätä tietoa. Haastattelututkimus eroaa kyselytutkimuksesta siten, että haastattelussa esitetään kysymykset kasvojen tai puhelimitse. Kyselytutkimuksessa kysymyksiin vastataan ilman haastattelijan apua. Kun laadullisessa opinnäytetyössä käytetään kyselytutkimusta, vastaukset tulisi antaa sanallisesti. Laadullisessa opinnäytetyössä vastausten antaminen numeraalisesti olisi sopimatonta. Sanallisesti annettuja vastauksia voitiin paremmin analysoida tässä opinnäytetyössä, mutta vastauksia voidaan jatkossa myös kaivata määrällisellä tutkimuksella, jolloin voidaan käyttää molempia menetelmiä lähestymistapana. Opinnäytetyössämme piti osata valita se oikea menettelytapa juuri tätä kyseistä aihetta käsiteltäessä. (Vehkalahti 2008, 11-13.)

Sisällönanalyysia tehtiin aineistolähtöisesti eli induktiivisena aineiston analyysinä. Analysoitaessa aineistoa käytettiin laadullista sisällönanalyysia. Saatuaamme vastaukset erittelimme ja tiivistimme aineistoa teemoittain. Tässä opinnäytetyössä vastauksia kuvailtiin sanallisesti eikä vastausten sisältöä eritelty määrällisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Opinnäytetyössä kysymykset jaoteltiin eri kategorioihin eli teemoihin. Teemaan sisältö ryhmiteltiin alaluokkiin ja alaluokat nimettiin teemoihin kuvaavilla käsitteillä. Alaluokat käsittelivät rakenteita, tunnemallisuutta, toiveita, ongelmia, ammattiryhmiä sekä heidän toimintatapojaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 119.)

Ainestoa analysoitaessa, keskeiset asiat oli löydettävä kyselylomakkeen vastauksista ja sen jälkeen ne eroteltiin toisistaan. Teemoittain ryhmitetyt vastaukset saatiin helposti jaettua kategorioihin ja ne olivat kiinnostavia, mutta pidennettyä analyysia niistä ei pystytty tekemään. (Eskola & Suoraranta 1998, 174-175.)

Aikaisempaa tutkimusta maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden toivomuksista uudelle perhekeskukselle ei ole tehty, jolloin kyselytutkimus sopii tähän opinnäytetyöhön. (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2006.) Kysymykset, joita voitiin esittää kysymyslomakkeen vastajille, oli laadittu etukäteen ylihoitajan ja Laurea-ammattikorkeakoulun lehtorin yhteistyössä. Kysymyksistä rakennettiin kyselylomake (Liite 1) ja kyselyn saatekirjeessä kerrottiin perhekeskuksen toiminnasta. Lomakkeessa oli käytetty avoimia ja kuvailevia kysymyksiä, joihin vastaajat saivat vastata vapaamuotoisesti ja tuoda mietteensä esille perhekeskuksen palveluiden luomiseen suhteen. Yksi kysymyksistä oli lomakkeella monivalintainen, jossa sai valita vastaukseksi kyllä tai ei. Kysely toteutettiin verkkokyselynä, koska se oli nopeampaa ja tuloksien saapumista pystyttiin seuraamaan ajankohtaisesti ja sen analysointi oli helpompaa. Vastausten määrään ei tarvinnut kiinnittää huomiota, koska siitä ei tehty tilastoa. Kyselytutkimuksessa kohderyhminä toimii maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet, joita löytyi lähipiiristä, tuttujen keskuudesta sekä sosiaalisen median ryhmistä.

4.2 Kyselyn toteutus

Kyselylomake (Liite 1) julkaistiin helmikuussa 2020 ja lähetettiin kohderyhmille verkossa. Kysely lähetettiin maahanmuuttajataustaisille lapsiperheille. Kohderyhmänä toimii lähipiiri, tutut sekä sosiaalisen median ryhmät. Tavoitteena oli saada 30 vastaajaa, kuitenkin ensimmäisen viikon aikana totesimme sen määrän olevan liikaa. Muistutimme kohderyhmäämme vielä kerran ja saimme kolmen viikon aikana 15 vastaajaa kyselylomakkeelle. Jätimme kuitenkin kyselylomakkeen avoimeksi, samalla muistuttaen kohderyhmää vastailemaan kysymyksiin. Huomasimme vastauksia tulevan lisää. Saatuamme aikaiseksi tavoitemäärän, lomake otettiin pois verkkoalustalta.

Kyselytutkimuksen kysymykset oli laadittu etukäteen Laurea-ammattikorkeakoulun lehtorin ja Espoon kaupungin ylihoitajan kesken. Laadittuja kysymyksiä ei saanut muokata, mutta niitä sai kääntää toiselle kielelle, jotta saataisiin enemmän vastauksia. Kyselylomake käännettiin myös viron kielelle (Liite 2). Kyselytutkimus toteutettiin käyttämällä sähköistä työkalua. Kyselylomake (Liite 1) toteutettiin Google Forms- alustalla, jonka avulla pystyimme mahdollistamaan kyselyn sekä seuramaan vastauksien tuloa ajantasaisesti. Saadut kysymykset kopioitiin Google Formsin- alustalle, josta rakennettiin lomake. Lomakkeen alkuvaiheessa kerrottiin kyselyn tarkoitus, jossa mainittiin sen olevan Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä

varten. Lomakkeeseen lisättiin saatekirje, jossa kerrottiin perhekeskuksen toiminnasta sekä painotettiin kyselyn vastaamista vapaaehtoisena.

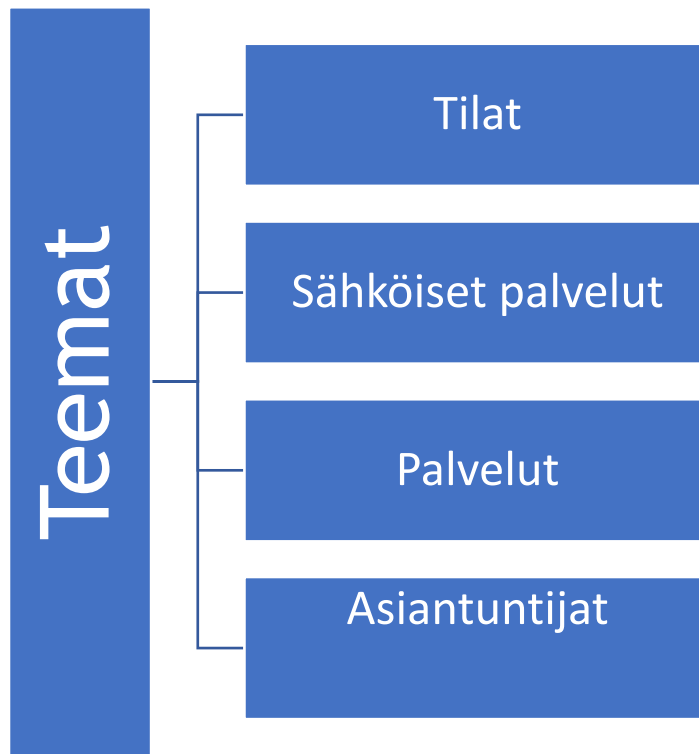
Kun lähestyimme kohderyhmää ja lähetimme kyselylomakkeen heille, vastaan tuli potentiaalinen ongelma, koska moni vastaajista ei ollut tietoinen perhekeskuksesta ja sen toiminnasta. Vastaajat ottivat meihin yhteyttä sosiaalisessa mediassa ja puhelimitse kysellen perhekeskuksen toiminnasta. Heidän kysymyksiinsä vastattiin ja lähetettiin linkki perhekeskuksen virallisiin sivustoihin.

Pyrittiin saamaan tietoa uudesta perhekeskuksesta erilaisten tapahtumien kautta. Espoon keskustassa sijaitsevassa ME-talossa järjestettiin perhekeskustyöpaja. Osallistuttiin työpajaan helmikuussa ja tutustuttiin eri pisteiden sisältöön. Tapahtumassa käytiin vanhempien ja lasten kanssa läpi, minkälaisia palveluita ja tiloja uuteen perhekeskukseen kaivattaisiin. Vanhemmat saivat vapaasti kertoa ideoistaan ja ajatuksistaan. Työpajan avulla saatiin konkreettista lisätietoa koskien opinnäytetyön aiheitamme. Lisäksi osallistuttiin maaliskuussa työpajan yhteenveto kokoukseen. Kokouksessa käytiin läpi enimmäkseen tapahtumaan liittyviä asioita mutta myös uuden perhekeskuksen tilannetta katsastettiin läpi. Kokouksesta saatiin muistio mukaan materiaaliksi opinnäytetyöhön. Muistio, jonka saatiin uudesta perhekeskuksesta ei sisältänyt sellaista tietoa, jota olisimme voineet hyödyntää opinnäytetyössämme.

Avoin kyselytutkimus valittiin, koska sen avulla pystyttiin parhaiten saamaan kattavaa sekä laadukasta tietoa maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden mielipiteistä ja toiveista. Kyselytutkimukseen vastattiin ilman haastattelijan apua ja johdattelua. Kyselylomakkeessa oli avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja sai vastata omiin sanoin. Kyselylomake (Liite 1) sisälsi myös monivalintaisen kysymyksen valitsemalla vastaukseksi kyllä tai ei. Vastaamalla kyllä, haluttiin vastaajan tarkentavan vastausta seuraavan kysymyksen tekstikentässä.

5 Tutkimustulokset

Kyselyn tulosten analysointia aloitettiin lukemalla vastauksia. Vastaukset käytiin läpi kysymys kerrallaan. Vastaukset kirjoitettiin post-it-lapuille. Jokaiseen kysymyksen alle laitettiin kaikkien 30 vastaajien vastaukset. Kysymysten vastaukset jaoteltiin neljään eri teemaan. Teemoina olivat tilat, palvelut, sähköiset palvelut sekä asiantuntijat. Teemojen alle tulivat sanat ja lauseet, jotka sopivat kyseiseen teemaan. Teemoja tarkennettiin alaluokilla (Kuvio 2).

Kuvio 2: Teemojen mukainen jako

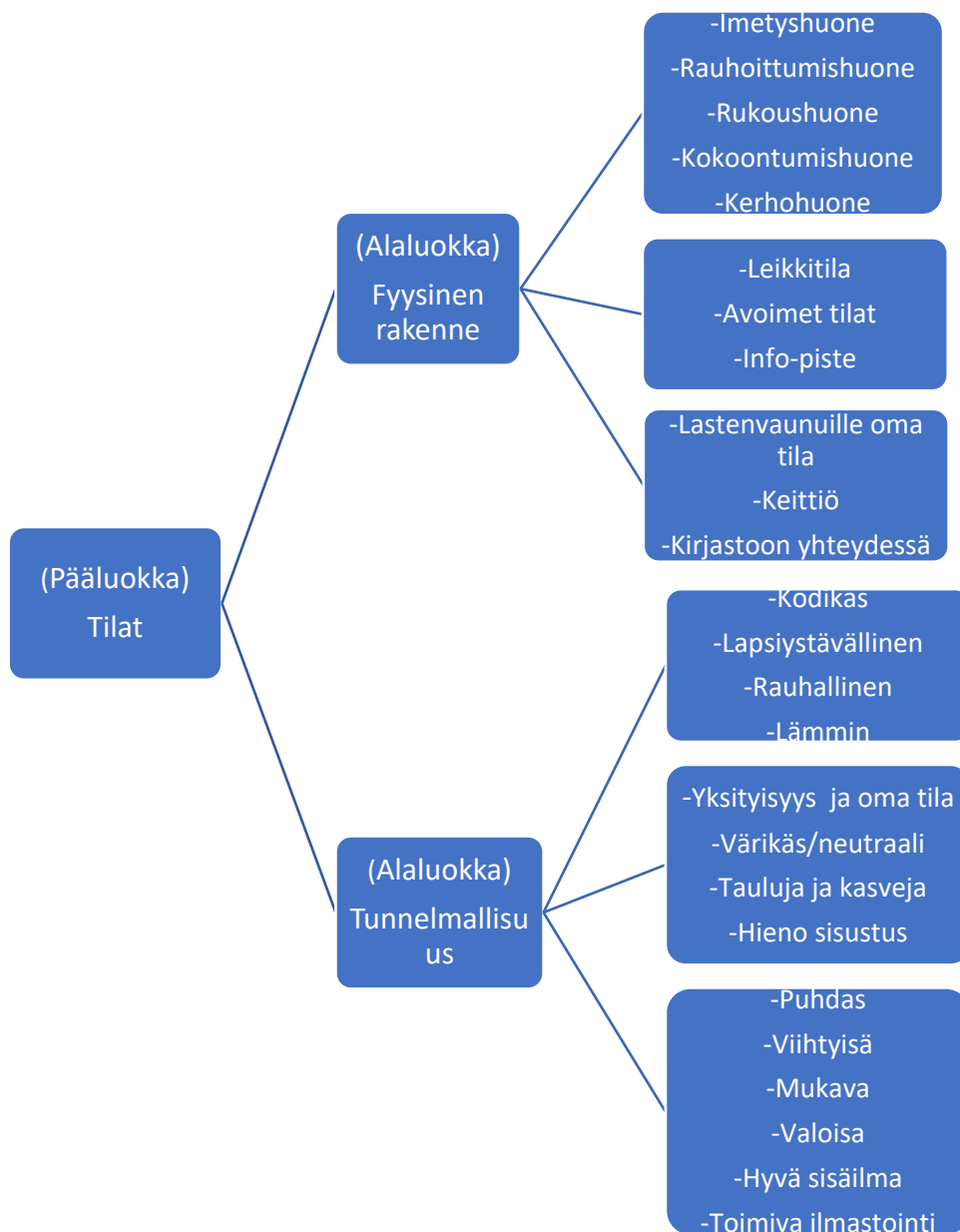
5.1 Tilatoiveet

Vastaajat toivoivat tilojen (Kuvio 3) suhteen yksityisiä tiloja kuten imetyshuone, rukoushuone, rauhoittumishuone erityislapsille ja kokoontumishuone. Toivottiin myös leikki-tila, info-piste sekä lastenvaunuille oma tila. Imetyshuone ja leikki-tilat olivat monella vastaajalla toiveena. Maahanmuuttajataustaiset perheet halusivat myös tilojen olevan avaria. Rakenteeltaan perhekeskusta toivottiin muistuttavan kirjastoa tai ainakin olevan yhteydessä kirjastoon. Perheet toivoivat avoimia- tai kerhohuoneen tapaisia tiloja, joita perheet voivat varata esimerkiksi lasten syntymäpäivä juhliä varten. Vastauksista tuli esille keittiön tarve, jotta äidit voivat lämmitellä lasten korviketta. Uuden perhekeskuksen toivottiin olevan saavutettavissa ensimmäisessä kerroksessa.

Maahanmuuttajataustaiset perheet toivoivat uuden perhekeskuksen olevan tunnelmaltaan lämmin, kodikas ja lapsiystävällinen. Suurin osa vastaajista toivoi perhekeskuksessa vallitsevan rauhallinen tunnelma. Yksityisyys ja oman tilan saaminen koettiin myös

tärkeäksi. Sisustuksen värien suhteen toiset halusivat värikkäitä tiloja, toiset taas neutraaleja tiloja. Sisustuksen panostusta oli koettu tarpeelliseksi ja tauluja toivottiin seinille. Monet perheet halusivat mukavat, yksinkertaiset, puhtaat ja viihtyisät tilat, jossa huomioidaan lapsen turvallisuus. Perhekeskuksen valoisuus ja ilmaston toimivuus koettiin tarpeelliseksi osaksi perhekeskuksen tunnelmallisuutta. Maahanmuuttajataustaisille perheille oli tärkeä hyvä sisäilma, sillä monessa paikassa on ollut sisäilmaongelmia sekä sisäilman laatu on ollut huonoa. Lainaten yhden vastaajan vastausta:

”Sellainen, joka on kodinomainen. Siellä saa myös omaa rauhaa ja yksityisyyttä. On yksityiset tilat esim. imetyshuone, erityisiä lapsia varten rauhoittumishuone jne.”

Kuvio 3: Tilatoiveet perhekeskuksille (N:30)

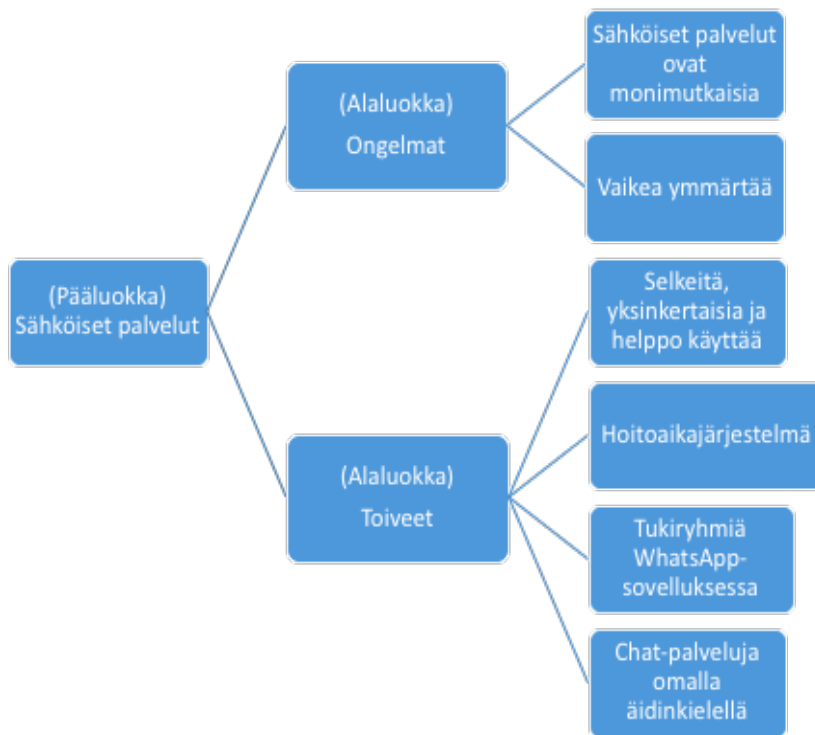
5.2 Sähköisiin palveluihin liittyviä toiveita

Suurimmalle osalle vastaajista sähköiset palvelut olivat jo ennestään tuttuja. Vastaajat käyttivät sähköisistä palveluista (Kuvio 4) muun muassa Omaterveyttä, neuvolan sähköisen asioinnin palvelua sekä Maisaa, Kanta.fi, Kelan verkkosivustoa, Wilmaa, Päikkyä, sähköpostia ja lastensuojelusivustoa.

Sähköisten palveluiden (Kuvio 4) käyttämisessä, suurin osa ei kokenut ongelmia niiden käytössä. Niiden vastaajien, joilla on ollut sähköisten palveluiden käytössä ongelmia, ongelmat ovat liittyneet sähköisten palveluiden monimutkaisuuteen. Sivustoa on ollut vaikea ymmärtää ja turhaa aikaa on mennyt kohdan etsimiseen.

Enemmistö vastaajista toivoi, että sähköiset palvelut olisivat yksinkertaisia. Sähköisten palveluiden selkeyden ja helppouden tärkeys tulivat monilla vastaajilla esille kehittämiseksi. Lisäksi toiveena oli, että perhekeskuksilla olisi Chat-palveluja. Chat-palveluita olisi hyvä saada mahdollisuuksien mukaan myös omalla äidinkielellä sekä niin, että asiakas keskustele Chatin välityksellä ihmisen eikä robotin kanssa. Lasten hoidon suunnitteluun hoitoaikajärjestelmä oli monien vastaajien mielestä hyvä olla. Asiakasohjeiden ja lomakkeiden toivottiin olevan monikielisiä, helppoja, yksinkertaisia sekä selkeitä. Vastaajat kokivat, että erilaiset tukiryhmät WhatsApp-sovelluksessa olisivat tärkeitä. Tukiryhmiä toivottiin olevan erilaisia, eri teemoilla sekä ryhmien olevan helposti lähestyttäviä. Yksi vastaajista oli sitä mieltä:

“Hoitoaikajärjestelmä olisi kyllä kätevä, jos se olisi yksinkertainen. Whatsapp ryhmiä lisää. Chat-palvelua voisi olla enemmänkin. Asiakasohjeet olisivat enemmän eri kielillä.”

Kuvio 4: Sähköisiin palveluihin liittyviä toiveita (N:30)

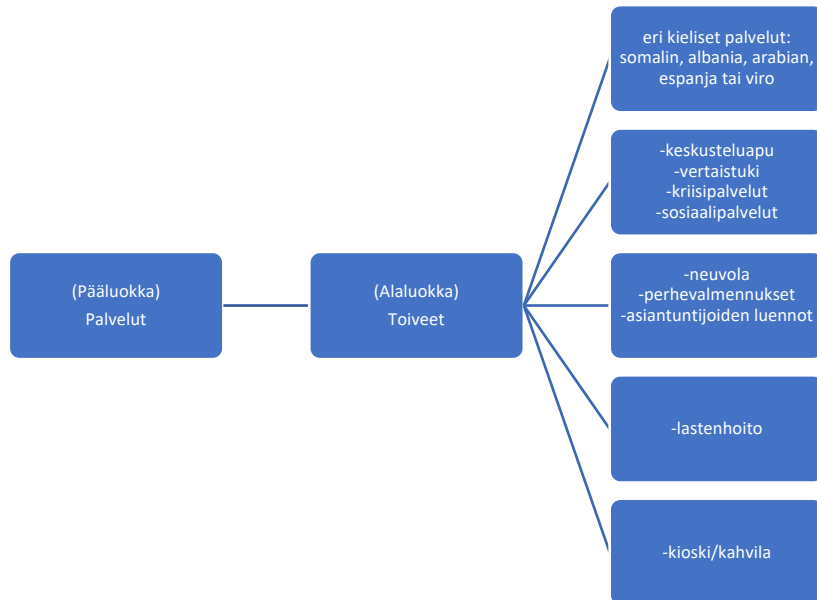
5.3 Palvelutoiveita perhekeskukselle

Vastaajat toivoivat paikkaa, jossa saisi keskustella avoimesti ongelmistaan ja neuvoja lasten kehitykseen liittyvissä asioissa. Lapsiperheet kokivat, että erilaisia toimintoja juuri heille suunnattuja saisi olla enemmän esim. vapaa-ajan toimintoja sekä yhteisiä retkiä puistoihin ja luontoon.

Maahanmuuttajataustaiset perheet toivoivat palveluita (Kuvio 5) omalla äidinkielellään, kuten arabian, somalin, albanian, espanjan tai viron kielellä. Suurin osa vastaajista toivoivat keskusteluapua vaikeisiin tilanteisiin ja vertaistukea. Eniten toivottiin neuvola-, sosiaali-, kriisi- sekä varhaiskasvatukseen liittyviä palveluita, joiden pitäisi olla ehdottomasti perhekeskuksessa tarjolla. Lapsiperheet toivoivat perheryhmiä ja lukupiirejä tavatakseen muitakin perheitä. Perheet halusivat perhekeskuksen tarjoavan erilaisten asiantuntijoiden luentopäiviä. Neuvolapalveluihin liittyen toivottiin perhevalmennuksia, koska niiden saatavuus on ollut rajallista tai puutteellista. Lisäksi toivottiin iselle sekä äideille toimintapäiviä, jolloin jompikumpi vanhemmista saisi levätä tai tehdä omia asioita. Lastenhoitopalvelu oli kovasti toivottu, jotta vanhemmat ehtivät hoitaa muitakin asioita päivän aikana. Kahvila tai kioski, josta saisi pientä purtavaa tai juotavaa oli myös toiveena. Toivottiin naisille suunnattuja ryhmiä,

joiden vetäjät olisivat ainoastaan naisia. Yksi vastaaja kommentoi seuraavasti:

”Neuvoja ja vinkkejä mm. lapsen kasvatuksessa, raskaudessa, koti asioissa, päiväkotit asioissa.”

Kuvio 5: Palvelutoiveita perhekeskuksille (N:30)

5.4 Toiveita moniammatillisista asiantuntijoista

Perheillä oli erilaisia toiveita moniammatillisista asiantuntijoista (Kuvio 6). Perhekeskukseen toivottiin hyviä työntekijöitä, jotka olisivat aidosti kiinnostuneita perheiden auttamisesta. Asiantuntijoiden tulisi olla suvaitsevaisia, empaattisia ja asiallisia. Lisäksi tulisi olla asiantuntemusta tuekseen perheitä eri elämänvaiheissa. Perheet haluavat tulla kuulluksi ja ymmärretyksi. Asiantuntijoiden kanssa luottamussuhde koettiin tärkeäksi. Perhekeskukseen toivottiin asiantuntijoita, jotka olisivat erikoistuneet hammashoitoon, sosiaalityöhön, terapiaan ja mielenterveyteen. Toivottiin fysio-, puhe- ja toimintaterapeutteja, sillä koettiin heidän palveluiden olevan vaikeasti saatavilla. Eri uskontojen edustajia toivottiin osallistuvan perheiden tukemiseen. Vapaaehtoistyöntekijöinä toivottiin tukihenkilöitä, jotka voisivat auttaa perheitä arjessa. Vastaaja vastasi:

”Puheterapia, toimintaterapia sekä psyk. palvelut olisi hyvä olla samassa talossa.”

Kuvio 6: Toiveita moniammatillisista asiantuntijoista (N:30)

6 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön tutkimusta tarkasteltaessa luotettavuuden ja pätevyyden kannalta, saattoi olla haastavaa. Tutkimustulosten toistettavuutta eli reliabiliteettia tarkasteltaessa, olisiko vastaukset olleet samanlaisia tässä kyselytutkimuksessa, kun kohderyhmille olisi esitetty sama kysely eri kyselykerroilla? Opinnäytetyön vastauksia tarkasteltiin kolmen eri arvioijan toimesta ja päädyttiin samankaltaisiin vastauksiin. Tulosten luotettavuutta arvioitaessa, ihmisten mielipiteillä saattaa olla vaikutusta siihen. Ihmisen mielipide voi muuttua jatkuvasti, jolloin samanlaisia mielipiteitä tietyistä aiheista ei välttämättä saada uudestaan kyselyllä, jos kysely toteutettaisiin myöhemmin uudestaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 231, Hirsjärvi & Hurme 2000, 186.) Opinnäytetyön luotettavuutta oli vaikea arvioida, kun kyselyyn vastasi eri maahanmuuttajataustaisia lapsiperheitä. Maahanmuuttajataustaisten perheiden kulttuurit vaihtelevat ja samoin myös heidän arvonsa ja norminsa. Toiset menevät helpommin pyytämään apua, kun taas toiset yrittävät selvittää omilla keinoilla.

Opinnäytetyön pätevyydellä eli validiteetilla tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän

kykyä mitata asiaa, jota tutkitaan. Kyselyyn vastaaja saattoi ymmärtää kysymyksen eri tavalla kuin kysyjä oli alun perin tarkoittanut tai kielimuurin takia kysymys jäi epäselväksi vastajalle. Kyselylomake (Liite 2) oli sitä varten käännetty myös viron kielelle, jotta virolaisten maahanmuuttajataustaisten olisi helpompaa ymmärtää. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232.) Perhekeskuksen ylihoitaja ja Laurea-ammattikorkeakoulun lehtori olivat laatineet kysymykset yhdessä. Yhdessä lehtorin kanssa käytiin kysymykset läpi ymmärtääkseen kysymysten tarkoitusta ja mihin niillä pyritään. Kulttuuristen erojen takia huomattiin vastauksista, että monet eivät halunneet vastata rehellisesti ongelmistaan palveluiden suhteen tai millaisia asioita he halusivat käsitellä perhekeskuksessa.

Suomen lain mukaan eettistä hyväksyntää ei tarvittu tutkimuksen vapaaehtoisuuden ja nimityksen vuoksi. (Mattila 2016, 107.)

Tässä opinnäytetyössä eettisyyttä huomioitiin rehellisyydellä, huolellisuudella sekä tarkkuudella. Ohjaavalle opettajalle oli raportoitu työn eri vaiheet ja opinnäytetyön sisältö laadittiin Laurean opinnäytetyön kriteereiden mukaan. (Tutkimusetiikka 2020.) Kyselylomakkeella saatuja vastauksia käytettiin ainoastaan opinnäytetyön tekemiseen. Kyselyn vastaajat jäivät nimettömäksi ja heidän yksityisyytensä oli taattu, jolloin kyselyyn vastaaminen oli luottamuksellista molempien puolien välillä. Kyselylomakkeessa oli saatekirje ja kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Aineistoa laatiessaan kaikkien vastaukset olivat hyödyllisiä ja merkityksellisiä.

7 Tulosten tarkastelu ja pohdinta

Vastauksista nousi selkeästi esiin, että maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet toivoivat uuden perhekeskuksen olevan kutsuva ja kodinomainen. Monet maahanmuuttajataustaiset perheet eivät helposti hae apua tai tukea ongelmiinsa. Kulttuurierot myös määrittelevät maahanmuuttajataustaisten perheiden avun ja tuen hakeutumiseen. Perheiden olisi helppoa hakea perhekeskuksesta ratkaisua ongelmiinsa, jos heitä hyväksytään sellaisena kuin ovat.

Perheet toivoivat palveluiden saannin olevan helppoa ja yksinkertaista. Palveluiden saanti omalla kielellä oli monella toiveena. Perheet kokivat asioiden hoituvan paremmin omalla äidinkielellä, sillä suomen kielen taito ei ole monilla maahanmuuttajataustaisilla perheillä riittävä. Monet maahanmuuttajat eivät ole tietoisia, että ovat Suomen laissa oikeutettu saamaan palvelua omalla äidinkielellään. Kielilain (2003/423) 2 luvun 10 §:ssä kerrotaan, että jokaisella on oikeus tulla kuulluksi omalla kielellään tai käyttää omaa kieltä viranomaisen aloitteesta vireille tulevassa asiassa.

Palveluiden saaminen omalla äidinkielellä on palkitsevampaa ja ymmärrys on molemminpuolista. Tämän ansiosta luottamussuhteen luominen on helpompaa. Terveystieteiden huollon

ammattilaisen ja eri kulttuurisen asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa luottamus on avainasemassa. Silloin voidaan ratkaista tai välttää ongelmia.

Sähköisten palveluiden on tarkoitus nopeuttaa ja helpottaa asiointia. Tämän lisäksi sähköisten palveluiden on tarkoitus tarjota palveluita ajasta ja paikasta riippumatta. (Valtiovarainministeriö 2020.) Kyselyn vastauksissa korostui maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden tarve saada sähköisiä palveluita yksinkertaisesti ja nopeasti. Tämän vuoksi sivustojen yksikertaisuus, nopeus sekä helppous on otettava huomioon perhekeskuksien sähköisissä palveluissa. Maahanmuuttajataustaisilla lapsiperheillä voi suomen kielen taito olla vähäistä. Helpottaakseen maahanmuuttajataustaisia sähköisten palveluiden käytössä, olisi hyvä huomioida selkokielisyys sekä oman äidinkielen käytön mahdollisuus.

Suurin osa vastaajista toivoi tilojen olevan lapsiystävällisiä. Perhekeskuksissa käy lapsiperheitä, joissa on eri-ikäisiä sekä kehitystasoltaan erilaisia lapsia. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että lapsiperheet kokevat olonsa turvalliseksi. Turvallisuus tuo mukanaan avoimuuden ja luottamuksen tunteen perhekeskuksia kohtaan.

Moniammatillisuuden suhteen maahanmuuttajataustaiset lapsiperheet kokivat sosiaalityöntekijöiden ja erilaisten terapeuttien palveluista olevan hyötyä. Perhekeskuksen työntekijöiden toivottiin olevan helposti lähestyttäviä, empaattisia, asiallisia ja ymmärtäviä. Weisten (2019) mielestä empatia on tärkeä osaamisalue sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla. Se, osaako sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen kohdata potilaan tai asiakkaan empaattisesti eri elämäntilanteissa, voi joko auttaa henkilöä tai pahentaa henkilön tilannetta. Empaattisuus sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla edesauttaa hoidon onnistumista erittäin paljon.

Maahanmuuttajaperheiden yksi suurimmista toiveista oli lastenhoidon mahdollisuus. Perheet kokivat ajanvarausjärjestelmän olevan hankala ja piilotettuna sivustoon eri linkkien alle, jolloin on vaikea löytää ajanvarauksen painiketta. Ajanvarausjärjestelmän tulisi olla helposti löydettävissä ja selkeää. Sen avulla perheet pystyvät etukäteen kirjaamaan lapsen tiedot ja hoitoajan pituuden järjestelmään, mikä helpottaisi valtavasti vanhempia sekä henkilökuntaa.

Yksittäisiä toiveita olivat kahvilan tai kioskin mahdollisuus. Pienestä kioskista saisi ostaa pientä purtavaa ja juotavaa. Perheet toivoivat erilaisia vapaa-ajan aktiviteetteja perhekeskuksen järjestämänä. Aktiviteettien saatavuus mahdollistaisi monikulttuuristen lapsiperheiden tutustumista toisiinsa. Tällä tavoin perheet saisivat myös toisistaan vertaistukea.

8 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön vastausten pohjalta voi todeta, että maahanmuuttajataustaisten suomen kielen taito ei ollut riittävä. Muutamien vastauksien perusteella pystyimme päättämään, että lomakkeen kysymyksiä ei ollut ymmärretty oikein. Kysymyksiin ei oltu suorannaisesti vastattu. Vastaukset saattoivat olla aiheen ulkopuolella. Kysymyksiä oli vaikea ymmärtää, koska maahanmuuttajataustaisilla suomen kielen sanavarasto ei ole laaja. Koettiin, jos kyselylomakkeen vastaukset olisivat olleet monivalinnaisia, olisimme saaneet enemmän tuloksia. Avoimiin kysymyksiin vastaaminen saattoi tuntua työläältä ja kysymykset saatettiin ymmärtää eri tavalla kuin kysyjä oli alun perin tarkoittanut. Kysymykset muistuttivat toisiaan, jolloin vastaajien vastaukset alkoivat olemaan loppua kohti suppeaa.

Vastausten määrään saattoi vaikuttaa se, että kohderyhmänä toimi tutut sekä ystävät. Vastajat eivät välttämättä halunneet vastata rehellisesti kysymyksiin, jotka tuntuivat henkilökohtaisilta.

Meidän tietojemme mukaan aikaisempaa tutkimusta ei ole tehty maahanmuuttajataustaisista lapsiperheistä ja heidän toiveista perhekeskukselle. Opinnäytetyötä voidaan jatkaa määrällisenä tai toiminnallisena. Määrällisenä tutkimusmenetelmänä voidaan muuttaa laadullisen tutkimuksen avoimet kysymykset monivalinnaisiin. Vastauksia voidaan siten analysoida numeraalisesti. Toiminnallisena opinnäytetyötä voidaan jatkaa rajaamalla aihe yhteen tiettyyn teemaan, kuten esimerkiksi tilojen suunnitteluun. Näin kohderyhmä pääsisi konkreettisesti vaikuttamaan opinnäytetyöhön ja heidän toiveitansa ja ajatuksia voitaisiin hyödyntää tarkemmin. Tällä tavoin perhekeskus voisi saada merkittävällä tavalla maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden mieltymyksiä ja tarpeita esille. Laadullisen opinnäytetyön tuloksia voisi hyödyntää myös toiminnallisessa opinnäytetyössä.

Lähteet

Painetut

Eskola, J & Suoraranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Halme, N.; Kekkonen, M. & Perälä, M-L. 2012. Perhekeskukset Suomessa. Palvelut, yhteistointa ja johtaminen. Raportti 62/2012. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Saukkonen P. 2013. Erilaisuuksien Suomi: Suomalainen multikulturalismi. Helsinki: Gaudeamus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi

Sähköiset

Aalto, M. 2020. Espooseen halutaan ensimmäinen suuri perhekeskus, neuvolat muuttaisivat kirkolta vuokrattaviin tiloihin 2021. Helsingin Sanomat. Viitattu 16.03.2020. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006419121.html>

Björklund, N. 2019. Sosiaali- ja terveystoimiala. Kysy neuvolan chat-palvelu vastaa! Viitattu 6.02.2020. <https://www.hel.fi/sote/fi/esittely/julkaisut/uutiskirjeet/neuvolan%20chat-palvelu%20vastaa>

Helsingin kaupunki 2019. Ulkomaalaistaustaisista lähes puolet eurooppalaistaustaisia. Viitattu 11.03.2020. <https://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/fi/ulkomaalaistaustaiset>

Kainuun sote 2018. Hyvinvoinnin palvelutarjotin. Viitattu 12.03.2020. <http://palvelutarjotin.kainuu.fi/>

Kielilaki (6.6.2003/423). Luettu 28.3.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>

Käsitteet 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 1.03.2020. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet>

Lastenneuvolaopas 2004. Esimerkkejä vanhempainryhmistä ja muista pienryhmistä. Leksandin malli. Sosiaali- ja terveysministeriö. Duodecim. Viitattu 18.03.2020. https://www.ebm-guidelines.com/dtk/lno/avaa?p_artikkeli=lno00050#s2_

Mattila, A., Ghaderi, P., Tervonen, A., Niskanen, L., Pesonen, P., Anttonen, V. & Laitala, M-L. 2016. Self-reported oral health and use of dental services among asylum seekers and immigrants in Finland—a pilot study,107. Viitattu 25.03.2020. <https://academic.oup.com/eurpub/article/26/6/1006/2616430>

Miettinen, A. 2020. Maahanmuuttajat. Väestöliitto. Viitattu 11.03.2020. https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Nyby, J., Nygård, M., Autto, J., Kuisma, M. & Blum, S. 2018. The role of discourse in family policy reform: The case of Finland. *Critical Social Policy* 2018. Vol. 38(3), 567-588. Viitattu 18.03.2020. <https://journals-sagepub-com.nelli.laurea.fi/doi/pdf/10.1177/0261018317745609>

Perhekeskus 2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 12.03.2020. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus>

Perhekeskustoimintamalli 2018. Pohjois-Savon liitto. Viitattu 12.03.2020. <https://www.lape-pohjoissavo.fi/uudistuvat-palvelut/perhekeskustoimintamalli.html>

Pohjois-Karjalan perhekeskukset 2018. Perhekeskuksen johtamisen käsikirja. Viitattu 12.03.2020. https://www.siunsote.fi/documents/393252/5556112/Perhekeskuksen_johtamisen_kasikirja.pdf/f6eb7552-05e9-4899-bad2-7557b713216f

Rapo, M. 2011. Kuka on maahanmuuttaja? Tilastokeskus. Viitattu 15.02.2020. https://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html?s=0

Riihola, K. 2019. Espoon keskuksen kaupungin ensimmäinen perhekeskus - kolme neuvola saman katon alle, kylkeen tukea lapsiperheille. Länsiväylä. Viitattu 01.04.2020

<https://www.lansivayla.fi/artikkeli/816709-espoon-keskukseen-kaupungin-ensimmainen-perhekeskus-kolme-neuvolaa-saman-katon-alle>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Sisällönanalyysi. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 5.04.2020.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Sodankylän kunta 2019. Sodankylän perhekeskus. Viitattu 25.02.2020.
<http://www.sodankyla.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/Pages/Sodankyl%C3%A4n-perhekeskus.aspx>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2018. Perhekeskusten sähköiset palvelut yhteiseen verkkopalveluun. Viitattu 6.02.2020.
https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/perhekeskusten-sahkoiset-palvelut-yhteiseen-verkkopalveluun

Surrey County Council 2020. Children's Centres are becoming Family Centres. Viitattu 28.03.2020. <https://www.surreycc.gov.uk/people-and-community/families/support-and-advice/family-centres/locations>

Tilastokeskus 2020a. Vieraskieliset. Viitattu 11.03.2020.
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>

Tilastokeskus 2020b. Maahanmuuttajat väestössä. Viitattu 11.03.2020.
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>

Tilastokeskus 2020c. Väestörakenne. Viitattu 30.03.2020. https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_4

Tutkimusetiikka 2020. UEF. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 12.03.2020. <https://www.uef.fi/tutkimusetiikka>

Valtiovarainministeriö. 2020. Julkishallinnon digitaaliset palvelut. Viitattu 25.03.2020.
<https://vm.fi/sahkoiset-palvelut>

Väestöliitto 2020. Maahanmuuttajien määrä. Viitattu 11.03.2020. https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Weiste, E. 2019. Empatia on sote-ammattilaisen taitolaji. Työterveyslaitos. Viitattu 25.03.2020. <https://www.ttl.fi/blogi/empatia-on-sote-ammattilaisen-taitolaji/>

Kuviot

Kuvio 1: Väestörakenne (Tilastokeskus 2020c)	12
Kuvio 2: Teemojen mukainen jako	17
Kuvio 3: Tilatoiveet perhekeskuksille (N:30)	18
Kuvio 4: Sähköisiin palveluihin liittyviä toiveita (N:30)	20
Kuvio 5: Palvelutoiveita perhekeskuksille (N:30)	21
Kuvio 6: Toiveita moniammatillisista asiantuntijoista (N:30)	22

Liitteet

Liite 1: Perhekeskukseen palvelutoiveita- kyselylomake	32
Liite 2: Loodava perekeskuse teenused- soovid ja mõtted- kyselylomake.....	34

Liite 1: Perhekeskukseen palvelutoiveita- kyselylomake

Perhekeskukseen palvelutoiveita

Olemme terveydenhoitajaopiskelijoita Laurea-ammattikorkeakoulusta.

Haluamme haastatella vapaaehtoisia maahanmuuttajataustaisia lapsiperheitä tulevaisuuden perhekeskuksen palvelutoiveista.

Tämä haastattelu on täysin vapaaehtoinen ja kaikki mielipiteet ovat meille arvokkaita. Kenenkään henkilöllisyys ei tule esille.

Vastaamiseen menee 10-15 minuuttia.

Perhekeskus

Mikä on perhekeskus?

- Perhekeskuksessa voit seurata oman lapsesi ja perheesi terveyttä ja hyvinvointia. Esim. toimintakyvyt kuten psyykinen, fyysinen ja psykososiaalinen. Elintapojen edistäminen. Voit saada tukea vanhemmuuteen ja parisuhteeseen sekä sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen. Ohjataan tarvittaviin palveluihin.

- Keskuksessa tarjotaan varhaista tukea, kuntoutusta ja hoitoa. Otetaan huomioon perheiden monimuotoisuus.

- Sieltä saa tukea lähisuhdeväkivaltaan ja sen ehkäisemiseen.

- Mahdollisuus vertaistukeen sekä yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Sähköiset verkoryhmät sekä avoimet kohtaamispaikat. (THL, Mitä perhekeskus tekee, 2019)

Minkä maalainen olet?

Oma vastauksesi

Kuvaile millainen olisi ideaalinen palvelukeskus/palvelupiste lapsiperheen näkökulmasta?

Oma vastauksesi

Millainen rakennus tai tila houkuttelee palveluiden käyttöä?

Oma vastauksesi

Millaisissa asioissa haluaisitte asioida perheitä palvelevassa palvelukeskuksessa?

Oma vastauksesi

Millaisia erilaisia palveluita toivoisitte lapsiperheille? Ideoita?

Oma vastauksesi

Millaiset asiat ja palvelut ovat nykyisellään mutkikkaita / vaikeita hoitaa?

Oma vastauksesi

Millaisia avoimia palveluita tai kokoontumistiloja lapsiperheet tarvitsevat?

Oma vastauksesi

Millaisia sähköisiä palveluja käytätte perheesi asioiden hoitamiseen?

Oma vastauksesi

Onko sähköisten palveluiden käytössä ollut ongelmia?

Kyllä

Ei

Vastaa tähän kysymykseen, jos on ollut ongelmia sähköisten palveluiden käytössä.

Minkälaisia ongelmia on esiintynyt?

Oma vastauksesi

Millaisia sähköisten palveluiden ideoita teillä olisi, joista voisi olla hyötyä perheille?

Esimerkiksi chat-palvelut, tukiryhmiä sosiaalisessa mediassa, hoitoaikajärjestelmä, tietopankit, asiakasohjeet, verkkopalveluiden käyttöopetukset yms.

Oma vastauksesi

Lähetä

Liite 2: Loodava perekeskuse teenused- soovid ja mõtted- kyselylomake

Loodava perekeskuse teenused- soovid ja mõtted

Tere!

Õpin Laurea Tervisehoiukõrgkoolis
õendust.

Seoses loodava perekeskuse teenuste
väljatöötamisega, soovin intervjuerida
välismaalt Soome elama kolinud lastega
peresid.

Intervjuu on täiesti vabatahtlik ja kõigi
arvamused, mõtted ja soovid on olulised.

Vastamine on anonüümne ning aega kulub
umbes 10–15 minutit.

Perekeskus

Mida perekeskus endast kujutab?

- Perekeskuses saate jälgida oma laste ja pere tervist ja heaolu. Näiteks: psüühilisi, füüsilisi ja psühhosotsiaalseid jõuvarusid.
- Käsitletakse lapse ja vanemate igapäevaelu, inimsuhteid, muresid, jõuvarusid ja tugevaid külgi.
- Vajamineva toe saamine, vastavalt olukorrale, võttes arvesse laste, vanemate ja spetsialistide hinnagut.
- Vajaminev tugi nii lapsevanemaks saamise ja suhete, kui ka lahutuse ja vanemluse jätkamise kohta.
- Psühholoogi abi.
- Vajalikele teenustele suunamine
- Keskus pakub varajast tuge, taastusravi ja ravi. Arvesse võetakse samuti perekondade mitmekesisus.
- Koduvägivalla ennetamine ja abi
- Vastastikuse toe ja kogukonna loomise võimalus. Elektroonilised veebigrupid ja avatud kohtumispunktid. (THL, Mida teeb perekeskus, 2019).

Kirjeldage, milline oleks ideaalne perekeskus / teeninduspunkt lastega perele teie perspektiivist?

Oma vastauksesi _____

Milline hoone või ruum meelitab teenuseid kasutama?

Oma vastauksesi _____

Milliste probleemide ja murede asjus sooviksite perekeskust külastada?

Oma vastauksesi _____

Milliseid teenuseid sooviksite lastega peredele? Ideid?

Oma vastauksesi _____

Milliseid asju on praegusel hetkel keeruline ajada ja millised teenused on raskesti kättesaadavad?

Oma vastauksesi _____

Milliseid avatuid teenuseid või koosolemise ruume vajaksid lastega pered?

Oma vastauksesi _____

Milliseid digitaalseid teenuseid kasutate oma pere asjade ajamiseks?

Oma vastauksesi _____

Kas teil on esinenud probleeme e-teenuste kasutamisega?

Jah

Ei

Vastake sellele küsimusele, kui teil on esinenud probleeme digiteenuste kasutamisega. Milliseid probleeme on esinenud?

Oma vastauksesi _____

Milliseid e-teenuste ideid teil oleks?
Millest võiks kasu olla peredele?
Näiteks vestlusteenused,
sotsiaalmeedia tugigrupid, õe/arsti
aja süsteem, andmebaasid, kliendiabi,
veebiteenuste kasutamise õpetused
jne.

